

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศ (สถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาการศึกษาไทย, 2540) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง รู้จักตนเองและเข้าใจสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งดำเนินชีวิตให้เหมาะสม สถาบันการศึกษากับสิ่งแวดล้อมที่บุคคลพบเห็นต่างมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลา ถ้าวิถีชีวิตสอดคล้องเป็นไปตามความต้องการ และเป้าหมายของสังคมส่วนรวม ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสุขในสังคม แต่เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิถีชีวิตของคนในสังคม ก็ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมสอดคล้องกัน การศึกษาจึงมีใช่มุ่งเพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษา มีความรู้ ข้อมูลเท็จจริงทางวิชาการอย่างเดียวแต่ต้องมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปรอบด้าน เพื่อให้ออกมาเป็นกำลังสำคัญทั้งด้านแรงงาน การประกอบอาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจและสังคม

การเตรียมคนให้มีคุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” หรือการเตรียมคนให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องให้การศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนที่เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มิใช่การสอนที่เป็นการถ่ายทอดความรู้แก่ครูคนเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ในสังคมข่าวสารข้อมูล ที่มีความรู้ใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีความจำเป็นที่ต้องแสวงหาความรู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ จะต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระของหลักสูตร ให้มีความรู้ ทั้งเป็นความรู้สมัยใหม่ และเนื้อหาสาระพื้นฐานที่จำเป็นสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความจำเป็นของบุคคล ชุมชน และสังคมในอนาคต

ในช่วงที่ประเทศกำลังเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคน การศึกษาได้ถูกให้ความสำคัญในฐานะเครื่องมือที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว สถานศึกษาจึงมีบทบาทนำในการสร้างกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ร่วมกับสถาบัน นับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์

จากกระบวนการนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้ชุมชน สังคมทุกส่วนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาในปัจจุบันต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสนองความต้องการของส่วนรวม สังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมภาคการเกษตร ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทย จึงควรเป็นการจัดการศึกษาที่ผลิตเยาวชนให้สามารถออกมาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ทุกคนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา และเป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศบนพื้นฐานของความเป็นไทย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) เพราะคุณภาพของประชาชนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าจะต้องพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีวิธีการวางพื้นฐานแก่เยาวชนของประเทศในด้านอาชีพ และการงานเพื่อให้เยาวชนเหล่านั้นได้รับการศึกษา และฝึกทักษะอย่างเพียงพอที่จะประกอบอาชีพ ได้เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของตน การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่เยาวชนมุ่งศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพทางวิชาการและวิชาชีพ โดยนักศึกษาคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต แต่ในสภาพปัจจุบันความต้องการทำงานของบัณฑิตและการจ้างงานไม่สมดุลกัน ปัญหาบัณฑิตว่างงานเป็นภาพสะท้อนของวิกฤติการณ์ในระบบการศึกษาที่เกิดจากนโยบายการศึกษาที่ผิดพลาด แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เน้นการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่ ส่งเสริมอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรม นอกจากนั้นการขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบการศึกษาตามค่านิยมและแรงกดดันทางการเมือง โดยเฉพาะในสาขาที่มีค่าใช้จ่ายไม่มากนัก ส่งผลให้ปริมาณบัณฑิตที่จบออกมาและหางานทำไม่ได้มีจำนวนมากขึ้น รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาและระยะเวลาที่ศึกษาขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ (อริปไตย โปธิเตง , 2536)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมพลเมืองส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่ยากจน มีรายได้ต่ำขาดหลักวิชาการในการผลิต มีพื้นที่การผลิตน้อย ทำการเกษตรโดยอาศัยธรรมชาติ (ปิฎฐะ บุนนาค, 2538 : 37) สภาพของเกษตรกรดังกล่าวควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจนปัญหาของคนว่างงานอยู่ในระดับสูง ประชาชนขาดการวางแผนชีวิตที่ถูกทิศทาง คุณภาพชีวิตต่ำ ประชาชนขาดหลักวิชาในการรักษาสุขภาพที่ดี โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง เกิดการย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อหางานทำ และเป็นที่น่าสังเกตอีกว่าทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม

แต่สาขาที่มีปัญหาการว่างงานมากที่สุดคือ สาขาเกษตรกรรม เนื่องจากระบบการศึกษาเกษตรปัจจุบันให้ความสำคัญในด้านปริมาณมากกว่าด้านคุณภาพ (กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2537) ประกอบกับ ในสถานการณ์ ช่วงพุทธศักราช 2541 ประเทศไทยต้องประสบกับภาวะวิกฤติทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในต้นปี 2539 เมื่อมีการทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มีการสรุปผลการพัฒนาประเทศระยะ 30 ปีที่ผ่านมา “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ในปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จึงสรุปผลการพัฒนาประเทศใหม่ว่า “เศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” (สมพร เทพสิทธิ์า, 2541) จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้แรงงานไทยประสบกับปัญหาการถูกเลิกจ้าง เกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งขณะนี้จำนวนแรงงานคืนถิ่นทั่วทั้งประเทศมีประมาณ 3 ล้านคน และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งแรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไร้ทักษะ และฝีมือ ในการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ผลกระทบจากการว่างงานมีดังนี้

1. ด้านครอบครัว ได้แก่ การขาดรายได้ ยากจน สุขภาพจิตเสื่อม ขาดการศึกษา
2. ด้านสังคม ได้แก่ อาชญากรรมเพิ่มขึ้นขาดแรงงานฝีมือในการพัฒนาประเทศ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2541) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้มีนโยบายในการเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในสภาพปัจจุบันเกษตรกรได้ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากพื้นฐานของเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาดำ ทำให้ยากในการพัฒนาตนเองในการนำความรู้และวิทยาการที่เหมาะสมไปใช้ในการประกอบอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตดีขึ้น เป็นผลให้เกิดการว่างงานตามมา

ดังนั้น กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการว่างงาน ของผู้สำเร็จการศึกษา จึงได้มุ่งเร่งรัดพัฒนาในการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้าน การมีงานทำ และมีรายได้เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้มีการเร่งพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพให้แก่นักศึกษา ด้วยการเน้นฝึกปฏิบัติในงานอาชีพปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมในการทำงาน และการพึ่งตนเอง ให้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการด้านอาชีพควบคู่ไปกับการเรียนการสอน มีความสามารถและความพร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพได้ตามความเหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นเดิมซึ่งมีลักษณะแนวคิดในการดำเนินการเป็นวิทยาลัยชุมชน ตามภาระงานหน้าที่ของวิทยาลัยชุมชน คือ (1) เพื่อรองรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษานับเนื่องมาจากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ทุกระดับ (2) เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางถึงวิชาชีพชั้นสูง และระดับช่างเทคนิคให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นและภูมิภาค (3) เพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น (4) เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่ประชาชน (5) เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการศึกษาและพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2537)

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ จึงมีการงคบทบาทยุทธศาสตร์เป็นวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตามหนังสือ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0205 / 5283 ลงวันที่ 17 เมษายน 2540 เรื่อง งคบทบาทยุทธศาสตร์ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เพื่อรองรับการพัฒนาการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรได้อย่างเต็มที่ ตามที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2539 ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เปลี่ยนชื่อวิทยาลัยชุมชนเป็นวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 26 กันยายน 2539 เพื่อให้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีได้ระดมทรัพยากรที่มีอยู่มาจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุตรหลานเกษตรกรพัฒนาวิชาชีพเกษตรเยาวชนเหล่านั้นนอกจากจะได้เรียนวิชาชีพเกษตรแล้วยังสามารถเลือกเรียนวิชาชีพในสาขาที่เคยเปิดสอนในวิทยาลัยชุมชนได้ด้วย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจึงเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาเกษตรครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2447 ด้วยการเปิดสอนวิชาช่างไหม หลักสูตร 2 ปี เพื่อให้ผู้จบการศึกษาออกไปทำหน้าที่แทนชาวญี่ปุ่น การศึกษาเกษตร ได้มีการพัฒนาเรื่อยมาควบคู่กับการพัฒนาการเกษตรของประเทศ ถึงแม้ว่าในการพัฒนาประเทศจะมุ่งการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม และการบริการ แต่ในปัจจุบันบทบาทและภารกิจในการจัดการศึกษาวิชาชีพเกษตรนั้น วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดกรมอาชีวศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาวิชาชีพเกษตรแก่ประชาชนในภาคเกษตร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่ทุกคนในปัจจุบันให้ความสำคัญตลอดมาว่าเป็นกระดูกสันหลังของประเทศ (กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2540 : 4)

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีได้กำหนดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และพัฒนาอาชีพในชุมชนคือหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น และโครงการเกษตรเพื่อชีวิต แต่การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นยังคงมีการดำเนินการน้อย ปัญหาที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีการดำเนินการค่อนข้างน้อยนั้น กิตติพิศ ศิริสูตร (2537) ได้ทำการวิจัยพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นคือ ขาดงบประมาณ ขาดเอกสารในการค้นคว้า ผู้เกี่ยวข้องไม่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขาดการนิเทศติดตามผล ขาดวิทยากรผู้รู้มาให้คำแนะนำ และชุมชนในท้องถิ่นยังขาดความเข้าใจเทคนิคและวิธีดำเนินการ ดังนั้น

ถ้าบุคลากรในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตระหนักถึงบทบาทของตน ให้ความไว้วางใจชุมชน เพราะความร่วมมือของชุมชนในการจัดการศึกษาไม่ว่ารูปแบบใดเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยอาจเริ่มจากการกำหนดหลักสูตร การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ และสอดคล้องกับความต้องการ ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชน บทบาทของชุมชนให้มีเพียงการสนับสนุน ทรัพยากรเท่านั้น บทบาทการร่วมคิด ร่วมทำ และกำกับ ดูแลทั้งด้านการบริหารจัดการ ดังนั้น ไม่ว่าผู้บริหาร ครู และชุมชนเอง ต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องและสัมพันธ์กัน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ให้มีการนำหลักสูตรไปใช้ มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่น เกิดความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่น ของตนเอง มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ และขนบธรรมเนียมประเพณีของ สังคมท้องถิ่น มีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรที่ มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะถ้าหากประชาชนได้รับการส่งเสริมทางการ ศึกษาจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในทางที่ดีแล้ว ประชาชนก็จะมีความรู้ความสามารถ และ ทักษะในการประกอบอาชีพนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านอาชีพ เศรษฐกิจ สาธารณสุข สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐาน ของมนุษย์ในการดำรงชีวิตในชุมชน ส่งผลถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร ซึ่งจะมีผลต่อการ พัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ทั้งนี้จะต้องอาศัยรูปแบบการพึ่งพิงกัน ระหว่างชุมชน เพื่อเน้น ให้เกิดการพัฒนาควบคู่กัน ไปอย่างต่อเนื่อง

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จึงเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา วิชาชีพการเกษตรในระดับอาชีวศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในชนบทที่เป็นชุมชนเกษตรที่ ห่างไกลตัวเมือง อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีที่มีเป้าหมาย หลักคือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในภาคการเกษตร แต่เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเข้าเรียน ค่อนข้างสูง ประกอบกับเกษตรกรมีรายได้ต่ำ ไม่สามารถส่งบุตรหลานเข้าเรียนวิชาชีพการเกษตรได้ เป็นผลให้มีผู้เรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมีจำนวนน้อย สิ่งที่รัฐลงทุน ไปสำหรับการจัด การศึกษาเกษตร ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้น การจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงท้องถิ่นให้เกิด ความคุ้มค่าทางการศึกษาและความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นยิ่ง หลักการดำเนินการของ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีที่จะสนองต่อวัตถุประสงค์นี้ คือ การพิจารณาพื้นที่ในการเปิดสอนปี แรกให้คำนึงถึงความเสมอภาคในการกระจายของสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ขนาดของ ประชาชนที่รับบริการ ความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการและการสนับสนุนจากท้องถิ่น การ จัดหลักสูตรในระยะแรกให้คำนึงถึงศักยภาพและความพร้อมด้านวิชาการ บุคลากรและทรัพยากร ของแต่ละวิทยาลัย ให้มีการพัฒนาหลักสูตรเก่า จัดหลักสูตรใหม่ ขยายโปรแกรมการเรียนให้กว้าง ขวางยิ่งขึ้นทั้งในระบบและ นอกกระบบ โดยจัดทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวให้สอดคล้องกับ

ความต้องการกำลังคนของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนระยะแรก ให้สอนวิชาชีพระดับช่างเทคนิคหรือเทียบเท่าในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในระดับ ปวช. และ ปวส. และหลักสูตรระยะสั้น ส่วนในระยะต่อไปให้ขยายการจัดการเรียนการสอนไปในระดับอื่น ๆ ให้ครอบคลุมหน้าที่ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โดยจัดการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ การร่วมมือทางวิชาการให้มีการประสานความร่วมมือด้านวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาในท้องถิ่น คือ สถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล รวมทั้งสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงอื่น ๆ ตามความเหมาะสม จัดทรัพยากรที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน และให้ระดมความร่วมมือจากท้องถิ่นเป็นสำคัญ ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร นอกจากนี้ ยังได้มีการศึกษาเกษตรนอกระบบโรงเรียน ดำเนินการให้ความรู้แก่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้พัฒนาหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาเกษตรหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรวิชาชีพเกษตรเคลื่อนที่ การจัดการศึกษาตามรูปแบบของ โครงการเกษตรอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) ที่ให้บุตรหลานเกษตรกรเรียนวิชาชีพเกษตรด้วยการประกอบอาชีพที่บ้าน หรือที่ฟาร์มควบคู่กับการเรียนในสถานศึกษา ในจำนวนดังกล่าวมี 2 โครงการ ได้แก่ โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น และ โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ซึ่งโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้เกษตรกร ข้าราชการ ชุมชน และบุคคลที่ สนใจในเขตจังหวัดที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตั้งอยู่ หรือจังหวัดใกล้เคียงเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นหลักสูตร 3 - 5 วัน สามารถสร้างอาชีพให้กับผู้สนใจได้เป็นอย่างดี ส่วนโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิต เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้โอกาสแก่บุตรหลานเกษตรกรที่จบจากโรงเรียนขยายโอกาสที่ไม่สามารถเรียนต่อที่อื่นได้ ซึ่งเป็นผู้รักอาชีพการเกษตร รักในการพัฒนาตนเอง และเรียนแบบนักเรียนประจำในสถานศึกษาเกษตรได้ กรมอาชีวศึกษามีความมุ่งหวังให้นักเรียนเหล่านี้ เรียนวิชาชีพเกษตรที่สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวได้ และเป็นการสนองตอบต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในภาคเกษตรของประเทศ อันเป็นการแก้ปัญหาเกษตรกรรมระยะยาว เพราะเมื่อเยาวชนเกษตรกรมีการศึกษาสูงขึ้น ครั้นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะเป็นกำลังในภาคเกษตรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะปกป้องแผ่นดิน และพัฒนาแผ่นดินให้เป็นแหล่งผลิตอาหารสำหรับลูกหลานไทยชั่วกาลนาน และ โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิตนี้จะเป็นโครงการสำคัญในการสนับสนุนนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา 12 ปี ให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างเร็วยิ่ง อีกทั้งเป็นการเตรียมกำลังคนเพื่อปรับเข้าทดแทนกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนได้ (กรมอาชีวศึกษา, 2539: 1-2) นอกจากนี้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ยังดำเนินการให้ความช่วยเหลือชุมชนเพื่อสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม แบ่งเป็น 5 กิจกรรม คือ ให้บริการวิชาชีพแก่นักเรียน นักศึกษา ใน

ระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั่วไป การทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารการศึกษาเกษตร และข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรในท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางประสานงาน ส่งเสริมเผยแพร่ และบริการงานทางด้านวิชาเกษตรสำหรับเกษตรกร และประชาชนในท้องถิ่น โดยศึกษา ทดลองสาธิตในงานที่เกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งเหมาะสำหรับท้องถิ่น เผยแพร่ผลการศึกษา วิจัย ทดลองทางการเกษตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ไปสู่เกษตรกรและชุมชน (กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2535 : หน้า 8 – 9)

การศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และยโสธร เนื่องจากพบว่าวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 3 แห่ง ในปัจจุบันรัฐบาลให้เป็นพื้นที่ทดลองการพัฒนาเกษตรกรรม (กองการเกษตรกรรม, 2541) เพราะประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดประกอบอาชีพประกอบอาชีพเกษตรกรรม กล่าวคือ จังหวัดยโสธรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร เช่น ทำนา ทำไร่ ปลูกผัก เลี้ยงปลาคิดเป็นร้อยละ 89.67 รับจ้างร้อยละ 3.92 ค้าขายร้อยละ 1.56 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.70 และอื่น ๆ ร้อยละ 3.15 จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ เพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาร้อยละ 83.16 ค้าขายร้อยละ 8.21 รับจ้างร้อยละ 3.93 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.11 และอื่น ๆ ร้อยละ 0.59 ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ร้อยละ 90.26 รับจ้างร้อยละ 4.01 ค้าขายร้อยละ 1.58 รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 1.65 และอื่น ๆ ร้อยละ 2.5 (รายงานผลสำรวจ ข้อมูลระดับหมู่บ้าน ประจำปี 2544 จังหวัดยโสธร อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด สำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2544) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ทั้ง 3 จังหวัดประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ผลผลิตทางการเกษตรกลับขาดทุน โดยเฉพาะราคาข้าวตกต่ำมากในปี 2544 เนื่องจากเกิดภาวะน้ำท่วม ผักขายไม่ได้ราคา ประชาชนไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในพื้นที่ทำการเกษตรของตน จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นไปทำงานในเมืองหลวง เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้ศึกษาต่อเพราะต้องออกไปช่วยพ่อแม่ ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ถือได้ว่าสภาพที่ปรากฏดังกล่าวประชาชนอยู่ในวัฏจักรแห่งความชั่วร้าย (Vicious Circle) ซึ่งประกอบด้วยสภาพของความยากจน ความไม่รู้หนังสือหรือความโง่ ความเจ็บป่วยหรือความ บกพร่องทางสุขภาพอนามัย และความเฉื่อยชา จะเห็นว่ารายได้ต่อหัวของประชากรรายจังหวัดอุบลราชธานี ร้อยเอ็ด และยโสธร ตามลำดับคือ 18,876 ต่อปี ต่อคน 18,115 ต่อปี ต่อคน และ 15,943 ต่อปี ต่อคน ถ้าเปรียบเทียบลำดับที่ทั่วประเทศ จะอยู่ลำดับที่ท้าย ๆ คือ ลำดับที่ 67, 68 และ 75 (ฝ่ายพัฒนาการศึกษา กองวิทยาลัยเกษตรกรรม, 2543) ฉะนั้น การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน ทั้ง 2 โครงการ คือโครงการฝึกอบรมเกษตรกรรมระยะสั้น และโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต จึงน่าจะเป็นการพัฒนาให้ประชาชนในเขตจังหวัด

อุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด ได้หลุดพ้นจากวัฏจักรดังกล่าว คือพ้นจากความยากจนไปสู่สถานะที่มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีวิต พ้นจากความไม่รู้หรือความโง่ไปสู่สถานะที่รู้หรือวิธีการที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดและมีความสุขในสังคมได้ พ้นจากความเจ็บป่วยหรือความบกพร่องทางสุขภาพอนามัยไปสู่ภาวะที่ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพสมบูรณ์ และพ้นจากความเฉื่อยชาไปสู่สถานะของความกระตือรือร้น มีงานทำเพื่อการเลี้ยงชีพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 3 แห่ง ในการพัฒนาอาชีพในชุมชนด้านการเกษตร โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนพัฒนาอาชีพตามความต้องการ เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นดังได้กล่าวไว้ข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ในการพัฒนาอาชีพในชุมชน
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาและชุมชนต่อวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาอาชีพในชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน 2 โครงการ ได้แก่
  - 1.1 โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น
  - 1.2 โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาวิจัยเฉพาะวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 3 แห่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ทดลองภาคเกษตรกรรม ประกอบด้วย
  - 2.1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร
  - 2.2 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด
  - 2.3 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี

กรอบที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กรอบการวิจัย จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประเด็นการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
1. เพื่อศึกษาบทบาทของวิทยลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินงานตามโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต - การดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น - การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน - การประชาสัมพันธ์ การประสานงานเกี่ยวกับโครงการ - การสำรวจความต้องการของชุมชน/นักศึกษาในด้านหลักสูตร โครงการ - การมีส่วนร่วมของชุมชน/นักศึกษาในการจัดทำหลักสูตรตามโครงการ - การบริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาและชุมชน - การดำเนินงานตามบทบาททั้งโครงการทั้ง 2 โครงการของครู อาจารย์ - การแนะนำอาชีพ การสนับสนุนช่วยเหลือด้านอาชีพ - การติดตามประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ สอบถาม 	<ul style="list-style-type: none"> อาจารย์ นักศึกษา ชุมชน
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของนักศึกษาและชุมชนต่อวิทยลัยเกษตรและเทคโนโลยีในการพัฒนาอาชีพในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินงานตามโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น - การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน - การประชาสัมพันธ์ การประสานงานเกี่ยวกับโครงการ - การสำรวจความต้องการของชุมชน/นักศึกษาในด้านหลักสูตร โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> สัมภาษณ์ สอบถาม 	<ul style="list-style-type: none"> นักศึกษา ชุมชน

ตารางที่ 1 (ต่อ)	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประเด็นการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาอาชีพในชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โนไคย	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมของชุมชน/นักศึกษาในการจัดทำหลักสูตรตามโครงการ - การบริการและการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาและชุมชน - การดำเนินงานตามบทบาททั้งโครงการทั้ง 2 โครงการของครู อาจารย์ - การแนะแนวอาชีพ การสนับสนุนช่วยเหลือด้านอาชีพ - การติดตามประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการ - การประชาสัมพันธ์โครงการ - การกำหนดหลักสูตรในการดำเนินงานตามโครงการ - งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ - การดำเนินงานตามโครงการทั้ง 2 โครงการ - โครงการปฏิบัติการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต - โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะต้น - การประเมินและติดตามผลหลังการสิ้นสุดโครงการ - การติดตามช่วยเหลือ และสนับสนุนการประกอบอาชีพหลังการฝึกอบรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์ - แบบสอบถาม 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ - นักศึกษา - ชุมชน 	

นิยามและศัพท์เฉพาะ

1. **บทบาท** หมายถึง พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ หรือการกระทำต่างๆ ตามสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบและสถานภาพของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีในขอบเขตที่สามารถดำเนินการได้ในที่นี้หมายถึงบทบาทในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพให้ชุมชนและนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น และโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต โดยเป็นผู้จัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้เพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน

2. **วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี** หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กองวิทยาลัยเกษตรกรรม ที่จัดการศึกษาโดยเน้นสาขาวิชาชีพตาม โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด

3. **ผู้บริหาร** หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่ในการบริหารวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีในที่นี้ คือ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและพัฒนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี

4. **อาจารย์** หมายถึง อาจารย์วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการ อาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น และอาจารย์ที่รับผิดชอบโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร ร้อยเอ็ด และอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2544

5. **การพัฒนาอาชีพในชุมชน** หมายถึง การดำเนินการ การจัดการ การฝึกฝนเกี่ยวกับวิชาชีพ ให้กับนักศึกษา หรือชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการจัดการอาชีพ ช่วยให้เห็นช่องทางในการดำเนินอาชีพ การสนับสนุน การขยายและพัฒนาอาชีพในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

5.1 โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น

5.2 โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต

6. **โครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต** หมายถึง โครงการจัดการศึกษาวิชาชีพเกษตรที่จัดให้กับนักเรียนบุตรเกษตรกรที่ด้อยโอกาสในชนบทและนักเรียนขยายโอกาสที่จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนขยายโอกาสของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เข้าศึกษาวิชาชีพเกษตร โดยได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียนตลอดระยะเวลาเรียนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 3 ปี ตามหลักสูตร ปวช. 2538 ของ กรมอาชีวศึกษา รัฐจัดสวัสดิการระหว่างเรียนคือ จัดบ้านพักให้เพื่ออยู่อาศัย จัดสร้างอาคารวิชาการประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นสถานที่

เรียนด้วยตนเองของนักเรียน และจัดพื้นที่เพื่อให้ให้นักเรียนได้จัดทำโครงการเกษตรเพื่อยังชีพและทำโครงการเกษตรเพื่อหารายได้ระหว่างเรียนสำหรับนักเรียนทุกคน โดยการควบคุมของครูที่เลี้ยง

7. โครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น หมายถึง โครงการที่จัดฝึกอบรมด้านวิชาชีพให้กับชุมชน ประกอบด้วย เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเป็นหลักสูตร 3 – 7 วัน เพื่อให้ได้มีอาชีพเสริมและนำไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้

8. ชุมชน หมายถึง ประชาชน กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเขตบริการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี อุบลราชธานี ยโสธร และร้อยเอ็ด สมาชิกเหล่านี้ ได้แก่ เกษตรกร ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักศึกษา และนักศึกษา ที่อาศัยอยู่และเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น และโครงการปฏิรูปเกษตรเพื่อชีวิตของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีทั้ง 3 แห่ง

8.1 เกษตรกร หมายถึง ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ โดยอาศัยการส่งเสริมและสนับสนุนจากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และยโสธร

8.2 ผู้นำชุมชน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านที่มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น

8.3 ผู้ปกครองนักศึกษา หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ดูแลนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต

8.4 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธร อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานในการนำไปประกอบการพิจารณาการจัดการศึกษาให้กับวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อเกิดการพัฒนาอาชีพในชุมชน
2. ได้รับรู้ปัญหาของการดำเนินการจัดทำโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ซึ่งจะได้ออกทางแก้ไขต่อไป
3. ได้ข้อมูลที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี กับชุมชน ให้เกิดลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. ผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สามารถนำเอาผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต และโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน